

Aluekatsaus 5/2009 / Murmansk

MURMANSKIN ALUE – PAINETTA SUURHANKKEILLE

Taloudessa tappiolukuja

Murmanskin alueen sosiaalistaloudellisessa kehityksessä ei tapahtunut radikaalia muutoksia toukokuun aikana. Murmanskin alueen tilastoitu työttömyys on säilynyt vakaana. Työttömiä oli toukokuun 2009 alussa 16465 henkilöä eli 3,2 % työvoimasta. Kuluttajahinnat kohosivat 6,4 % joulukuusta 2008 huhtikuuhun 2009. Huhtikuusta 2008 huhtikuuhun 2009 inflaatio oli 14,1 %. Vuotta aikaisemmin inflaatio laukkasi samoissa lukemissa (14,2 %). Venäjän Federaation budjettiin tilitettävät tulot Murmanskin alueelta putosivat viidenneksellä viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Murmanskin alueelle jäävät budjettitulot puolestaan supistuivat 17 %. Arvonlisäverojen, kuljetusverojen, kaivannaisverojen sekä fyysisten henkilöiden verotulojen määrä sen sijaan on kasvanut.

Murmanskin tullitilastojen mukaan vuoden ensimmäisen kvartaalin (tammi-maaliskuu) aikana ulkomaankaupan arvoksi muodostui 1,9 mrd. USD. Viennin arvo on lähes kymmenen kertaa suurempi kuin tuonnin. Metallit, mineraalit ja öljytuotteet kuuluvat Murmanskin alueen tärkeimpiin vientituotteisiin. Yli 90 % ulkomaankaupasta tapahtuu meriteitse. Hollannin osuus ulkomaankaupasta on 45 %. Sähköinen tullauskäytäntö yleistyy kovaa vauhtia.

Taloudellinen kriisi näkyy Murmanskin lentokentän matkustajamäärässä, joka on pudonnut neljänneksellä viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Ulkomaanliikenne supistui 23 % ja kotimaanliikenne 25 %. Myös käsitellyn rahdin määrä on supistunut. Kansainvälinen rahtiliikenne vähentyi 18 % ja kotimaanrahti 16 %.

Raaka-ainetuotantoon keskittyneet teollisuuslaitokset elävät säästöliekillä. Esimerkiksi Severstal –konserniin kuuluva Olenegorskin kombinaatti OAO Olkon on supistanut tuotantoaan 46 % vuoden ensimmäisen kvartaalin kuluessa. Verotuotto väheni kolmannekseseen vuoden 2008 vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Alamäki johtuu siitä, että rautarikasteen tuotanto ja raaka-aineesta saatava hinta on pudonnut. Vuoden alusta lähtien suurten ja keskisuurten yritysten tuotantovolyymit ovat Olenegorskissa pudonneet keskimäärin 37 % ja investoinnit yli 60 %. Kehitys on vaikuttanut negatiivisesti kaupungin budjettiin. Olenegorskin kaupungilla on edessään voimakkaat menojen leikkaukset. Kuntien menoleikkauksista huolimatta Murmanskin alueen kuvernööri edellyttää kaupungeilta potentiaalisten investoijien etsimistä ja houkuttelua paikkakunnalle. Investointiaktiivisuudesta muodostuu tärkeä tuloksellisuuskriteeri kaupunkien johdon onnistumisen arvioinnissa.

Myös Norilsk Nikel raportoi tappiollisen tuloksen viime vuodelta. Nikkelin hinnan lasku on pääasiallinen syy tappioihin. Kuvernööri Dmitrijenkon mukaan Norilsk Nikel ja siihen kuuluva Kolskaja GMK ovat sosiaalisesti orientoituneita yrityksiä. Tällä halutaan korostaa yhtiön vastuuta alueen asukkaiden hyvinvoinnista.

Murmanskin kauppasataman mittarit näyttävät sen sijaan päinvastaiseen suuntaan kuin tuotantolaitosten suoritteet. Sataman voitot kasvoivat 86 % ja kannattavuus 27 % tammi-maaliskuun aikana viime vuoden vastaavaan jaksoon verrattuna. Puhdas liikevoitto oli kuusinkertainen vuonna 2008 edellisvuoteen verrattuna. Sataman kautta rahdataan hiiltä, apatiittia ja konttirahteja. Kyprokselle rekisteröity yhtiö omistaa 63,5 % satamasta.

Suurhankkeille poliittista painetta

Moskovassa 21.5. pidetyssä Shtokman Development AG:n hallintoneuvoston kokouksessa arvioitiin Shtokmanin kaasukentän rakentamisen ensimmäisen vaiheen edistymistä. Total ja StatoilHydro tekevät lopullisen investointipäätöksen myöhemmin tänä vuonna. Shtokman Development AG totesi katsauksessaan, että vuoden 2008 aikana SD AG perusti pääkonttorin Sveitsiin sekä toimistot Moskovaan, Murmanskiin ja Teriberkaan. Myös henkilöstövalinnat on suoritettu ja hyödyntämiseen liittyvät tekniset arvioinnit laadittu. Yhtiö on julistanut auki Teriberkaan liittyvien kilpailutusten ensimmäisiä vaiheita, joissa etsitään hankkeista kiinnostuneet potentiaaliset toteuttajat. Osa ensimmäisen vaiheen määrärajoista on jo umpeutunut. Toisessa vaiheessa edetään hankkeiden yksityiskohtaiseen toteuttamiseen.

Ministeri Igor Levitinin mukaan Murmanskin satamahankkeen nimellä tunnetun Murmanskin logistiikkakeskuksen rakentaminen viivästyy suhteessa mannerjalustan rikkauksien käyttöönottoon. Levitinin mukaan logistiikkakeskuksen rakentaminen on saatava käyntiin vuonna 2010. Varoja hankkeeseen on hänen mukaansa myönnetty. Niitä voidaan käyttää mm. rautatien rakentamiseen. Kuolavuonon länsirannan tonttikysymyksen ratkaisemisen jälkeen päästään Levitinin mukaan rakennustöihin.

Osittain Levitinin huoleen liittyen Yhtenäinen Venäjä –puolue päätti Moskovassa 19.5. pidetyssä puolueuuvoston kokouksessaan tukevana Murmanskin logistiikkakeskuksen kehittämistä. Kuvernööri Dmitrijenko haki myönteistä kannanottoa puolueelta yhdessä alueduuman puheenjohtajan Jevgeni Nikoran kanssa. Nikora on myös tunnettu puolueen kannattaja. Yhtenäinen Venäjä –puolue on johtajansa Boris Gryzlovin tuella ottanut logistiikkakeskuksen edistämisen kummiprojektikseen ja samalla valvontakohteekseen. Puolueen ja sen johdon vahva tuki merkinnee valtiojohdon sitoutumista Murmanskin satama- ja logistiikkahankkeiden edistämiseen.

Viimeaikaisessa uutisoinnissa havaitaan selkeää puolueen profiilin nousu uuden aluejohdon myötä. Tämä kehitys voitiin myös ennakoida entisen kuvernöörin Juri Jevdokimovin eroamiseen johtaneiden dramaattisten vaiheiden jälkeen. Yleisesti uskotaan, että puolueen ja ylimmän hallinnon voimakas tuki sysää lopultakin hankkeen käyntiin. Kuvernööri Dmitrijenko ja kuvernöörin luottohenkilö, ensimmäinen

apulaiskuvernööri Sergei Smitjushenko ovat profiloituneet uskollisina Yhtenäisen Venäjä –puolueelle. Kuvernööri tapasi valtiojohtoa mm. pääministeri Putinin vierailulla Helsingissä kuluvalle viikolla.

Logistiikkakeskus ja kaasukentän hyödyntäminen kytkeytyvät läheisesti toisiinsa. Murmanskin alueen kuvernööri Dmitrijenko tapasi ranskalaisen Total –yhtiön johtoa huhtikuun lopulla. Keskusteluissa käsiteltiin mm. Totalin ja Murmanskin alueen yhteistoimintasopimusta, joka solmittiin vuosi sitten toukokuussa 2008. Sopimuksessa määritellään Murmanskin alueen sosiaalistaloudelliseen kehitykseen vaikuttavia toimenpiteitä, joihin sovelletaan aluehallinnon ja Totalin partneruutta. Total rahoittaa aktiivisesti alueen kulttuurielämää, terveydenhuoltoa ja koulutusta sekä toimii sponsorina mm. näyttelyiden ja konferenssien järjestämisessä. Öljy-yhtiö on pääsponsorina lokakuussa järjestettävässä kansainvälisessä talousfoorumissa (Sevtek-2009). Yhteistyösuunnitelmien mukaan Total osallistuu öljy- ja kaasualan asiantuntijoiden kouluttamiseen Murmanskin teknisen yliopiston kanssa.

Totalin toimet ovat saaneet laajaa huomiota Murmanskin alueella ja yhteistyöllä on alueduunin ja aluehallinnon tuki takanaan. Kumppanuudesta löytyy myös poliittinen ulottuvuus. Total on suurin ranskalainen investoija Venäjällä. Vuodesta 2010 suunnitellaan Ranskan ja Venäjän yhteistyön juhluvuotta. Murmanskin alue solmii samanaikaisesti ystävyyskaupunkisuhteita Ranskaan.

Murmanskin alue solmii kumppanuuksia myös kotimaisten suuryhtiöiden kanssa. Murmanskin alue ja Gazprom –yhtiö allekirjoittavat kesäkuun ensimmäisellä viikolla strategisen yhteistyösopimuksen, jolla lisätään alueen ja yhtiön keskinäistä koordinaatiota. Sopimuksessa käsitellään yhtiön osallistumista kunnallisen infrastruktuurin kehittämiseen.

Murmanskin aluehallinnon mukaan Kuolan piiri johtajuus on strateginen kysymys alueelle koska Shtokmanin kaasukentän hyödyntämisessä johtajan persoonalla on huomattava merkitys. Tästä löytyy muodollinen selitys Kuolan piirin johtajan Vladimir Poliektov eroamiseen tehtävistään toukokuun puolivälissä. Mihail Tshekrygin jatkaa piirijohtajana vaaleihin saakka. Suurhankkeiden edistämisestä näyttää syntyneen arvovaltakysymys jossa hallinnon on menestytävä. Tiedotusvälineet toimivat foorumina jota kautta luodaan mielikuvaa hallinnon tehokkuudesta.

Uusi aluehallinto ja Murmanskin kaupunginhallinto ovat näkyneet vahvasti mediassa. Murmanskilaisen b-port.com uutisportaalin laatiman mediaseurannan mukaan Murmanskin alueen eliitin mediaesiintyvyydessä tapahtui olennaisia muutoksia huhtikuun aikana. Paikalliseen liike-elämään ja hallintoon on ilmaantunut kevään kuluessa uusia henkilöitä, jotka ovat muuttaneet vuosikausia varsin vakaana pysynyttä eliittirakennetta. Tuore kuvernööri Dmitri Dmitrijenko uusine esikuntineen vaikuttaa osaltaan eliitin rakennemuutokseen. Mielikuvaa rakennemuutoksesta vauhdittaa myös Sergei Subbotinin valinta Murmanskin kaupunginjohtajaksi. Murmanskin uusi kaupunginjohtaja esiintyy tiedotusvälineissä huomattavasti edeltäjänsä aktiivisemmin.

Alueduuma puolestaan näyttäytyy julkisuudessa puheenjohtajansa Jevgeni Nikoran kautta. Median mielenkiinto uutta eliittiä kohtaan jatkuu voimakkaana.

Sosiaalinen turvallisuus keskusteluttaa

Venäjän pääsyyttäjän Juri Tshaikan mukaan kunnallisen tason lainsäädäntö muodostaa ongelmia Venäjällä. Kunnissa voidaan tehdä normipäätöksiä, jotka ovat ristiriidassa rakennuslainsäädännön, tariffilainsäädännön sekä kuljetuslainsäädännön kanssa. Tämä johtuu pääosin kuntien viranhaltijoiden puutteellisesta lakituntemuksesta. Tshaika on huolissaan akuutin talouskriisin aiheuttamista palkkaviivästymistä sekä työlainsäädännön rikkomusten lisääntymisestä.

Murmanskin alueen prokuraattorin virasto on paljastanut kuluvan vuoden aikana 400 korruption vastaisen lain rikkomusta. Valtion hankintatoimi muodostaa suurimman korruptionriskin alueella. Julkisissa hankinnoissa on paljastettu 174 lainrikkomustapausta. Hankintamenettelyssä on havaittu virheitä mm. kilpailutusilmoitusten sisällössä. Toisinaan hankintasopimuksia tehdään ilman kilpailutuksia, esimerkiksi kouluruokailun hankinnoissa. Usein kyse on tietämättömyydestä.

Murmanskin alueella on rekisteröity 3000 HIV tartunnan saanutta henkilöä. Viime vuodesta tartuntojen määrä kasvoi 31 %. Murmanskin alueen HIV -tilanne on Venäjän Luoteisen Federaatiopiirin synkimpiä. Suhteellisesti Kantalahti johtaa tartuntojen määrässä Murmanskin alueella (674 tapausta 100000 asukasta kohti). Kantalahden jälkeen tulevat Kuolan piiri ja Murmanskin kaupunki. Yli 70 % tartunnoista johtuu huumeiden käytöstä. Miesten osuus on 2/2 tartunnan saaneista.

Lähteet: www.murman.ru
www.gov-murman.ru
www.b-port.com
www.mbnews.ru
www.murmansk-customs.ru
www.formin.fi
www.bofit.fi
www.finpro.fi
www.ria51.ru
www.gazprom.ru

Katsauksen laati 3.6.2009:

Pekka Iivari
 Kehityspäällikkö
 Finnbarents